

RAPPORT

KULTURMILJØENES SAMFUNNSNYTTE: UTKAST TIL SPØRRESKJEMA TIL INNBYGGERUNDERSØKELSE

Til Riksantikvarens miljøovervåking

MENON-PUBLIKASJON NR. 81/2017

Av Kristin Magnussen, Caroline Wang Gierløff og Siri Voll Dombu

Forord

På oppdrag for Riksantikvaren har Menon Economics utarbeidet forslag til en innbyggerundersøkelse som kan benyttes for å måle endringer i kulturarvens samfunnsnytte over tid. Dette prosjektet bygger på tidligere prosjekter som har vurdert metoder og indikatorer som kan inngå i denne type undersøkelse.

Prosjektet har vært ledet av Kristin Magnussen, med Siri Voll Dombu og Caroline Wang Gierløff som prosjektmedarbeidere. Ståle Navrud har vært sparringpartner og kvalitetssikrer. Våre kontaktpersoner hos Riksantikvaren, Kari Larsen og Christin Krohn, har bidratt med nyttige kommentarer og innspill underveis.

Vi takker Riksantikvaren for et spennende oppdrag. Vi takker også alle deltagere i fokusgruppene i Fredrikstad og på Rjukan for innsatsen og hjelpen med å komme fram til et utkast til spørreskjema.

Forfatterne står ansvarlig for innholdet i rapporten.

Desember 2017

Kristin Magnussen
Prosjektleder
Menon Economics

Innhold

SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER	3
SUMMARY AND CONCLUSIONS	5
1. INNLEDNING OG BAKGRUNN	7
1.1. Innledning	7
1.2. Rapportens oppbygging	8
2. UTARBEIDELSE AV SPØRRESKJEMA TIL INNBYGGERUNDERSØKELSEN	9
3. UTTESTING I FOKUSGRUPPER	11
3.1. Hensikt med fokusgruppene	11
3.2. Funn fra fokusgruppene	12
3.2.1. Tinn kommune (Rjukan)	12
3.2.2. Fredrikstad kommune (Gamlebyen)	13
4. KONKLUSJON OG ANBEFALINGER TIL ENDELIG OPPLEGG	14
5. REFERANSER	15
VEDLEGG 1: FOKUSGRUPPEGUIDE FOR TINN (RJUKAN)	16
VEDLEGG 2. FOKUSGRUPPEGUIDE FOR FREDRIKSTAD (GAMLEBYEN)	29
VEDLEGG 3: UTKAST TIL SPØRRESKJEMA TINN (RJUKAN)	42
VEDLEGG 4: UTKAST TIL SPØRRESKJEMA FREDRIKSTAD (GAMLEBYEN)	47

Sammendrag og konklusjoner

Riksantikvaren utforsker mulighetene for å etablere et langsiktig overvåkingsprogram av kulturarvens samfunnsnytte. Overvåkingsprogrammet er foreløpig tenkt gjennomført for kulturmiljøene i Gamlebyen i Fredrikstad, Rjukan, Risør, Skudeneshavn, Røros, Levanger og Henningsvær. En del av et slikt mulig program går ut på å kartlegge innbyggernes verdier, holdninger, identitet, stolthet og kunnskap om kulturmiljøet de bor i eller ved. I denne rapporten gjør vi rede for hvordan arbeidet med å utvikle en spørreundersøkelse for innbyggere i og rundt kulturmiljøene kan videreføres, og det er utarbeidet utkast til spørreskjemaer som kan benyttes, ferdigstilt for Fredrikstad (Gamlebyen) og Tinn (Rjukan). Skjemaene er utarbeidet i papirversjon, og det anbefales at de testes ytterligere i det formatet de skal benyttes, og at det utarbeides tilpassede skjemaer for de resterende fem casestedene i et mulig miljøovervåkingsprogram.

Dette arbeidet bygger på tidligere prosjekter for Riksantikvaren

Innbyggerundersøkelsen vi beskriver i denne rapporten, bygger på tidligere prosjekter som har hatt som formål å vurdere metoder og indikatorer som kan brukes for å måle kulturarvens samfunnsnytte. Det er tidligere kartlagt muligheter for å sette i gang en innbyggerundersøkelse i og rundt de sju kulturmiljøene; Skudeneshavn, Risør, Røros, Rjukan, Gamlebyen i Fredrikstad, Levanger og Henningsvær. Som et resultat av dette arbeidet ble det anbefalt å utarbeide en undersøkelse der innbyggerne intervjues over telefon eller får tilsendt en lenke til spørreskjema via sms. Dette prosjektet er en direkte oppfølging av disse anbefalingene.

I dette prosjektet er det utarbeidet utkast til spørreskjema til en innbyggerundersøkelse

I dette oppfølgingsprosjektet har vi utformet et spørreskjema som kan benyttes til en slik innbyggerundersøkelse. Skjemaet er testet blant innbyggere på to steder i fokusgrupper, henholdsvis Rjukan og Fredrikstad. Basert på erfaringer fra fokusgruppene, er spørreskjemaene revidert og forbedret til et forslag som kan benyttes for å innhente informasjon fra innbyggerne som enten bor i selve kulturmiljøet eller i kommunen der kulturmiljøet ligger. Disse trinnene i arbeidet er vist i figur S1.

Figur S1. Trinnene i utarbeidelse av utkast til spørreskjema i dette prosjektet

Skjemaer er utformet for Fredrikstad (Gamlebyen) og Tinn (Rjukan)

Som vedlegg til denne rapporten ligger utkast til spørreskjemaer for henholdsvis Tinn og Fredrikstad. De er ganske like, men med noen små justeringer for å tilpasse til det aktuelle stedet. Skjemaene er relativt kortfattede og enkle, med tanke på aktuelt format for undersøkelse (telefon, eller web-link via sms). De inneholder spørsmål om betydningen av kulturmiljøet for hvor godt det er å bo det aktuelle stedet, spørsmål om kunnskap og tilstand for kulturmiljøet, og respondentens vurdering av verdien av å ta vare på det aktuelle kulturmiljøet. I tillegg er det lagt inn spørsmål til eventuelle innflyttere (siste fem år), og om de har jobber knyttet til kulturmiljø og/eller turisme. Skjemaet avsluttes med standard bakgrunnsvariabler som alder, kjønn, utdanning, inntekt, mv., både for å kunne sjekke representativiteten av utvalget og for å vurdere sammenheng mellom svar om verdien og kunnskap om kulturmiljøet og ulike bakgrunnsvariabler.

Ytterligere testing anbefales før spørreskjemaene tas i bruk

Før skjemaet er klart til bruk, må det til ytterligere testing på det formatet som skal brukes i undersøkelsen, etter vår anbefaling enten per telefon eller ved webskjema som benytter meningsmålingsinstituttens webpaneler der det er mulig, og ellers sender web-lenker via sms. Skjemaene må også tilpasses til de øvrige case-stedene som inngår i Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram.

Summary and conclusions

The Norwegian Directorate for Cultural Heritage is currently exploring the possibilities for establishing a long-term monitoring program of the public benefits deriving from cultural heritage. At present, the plan is to implement the monitoring program for the cultural environments in the Old Town of Fredrikstad, Rjukan, Risør, Skudeneshavn, Røros, Levanger and Henningsvær. One element of such a program is mapping the population's values, attitudes, identity, pride in and knowledge about the cultural environment they live in or in the neighbourhood of. In this report, we will explain how the work of developing a survey for residents in and around the cultural environments can be continued, and we have designed draft questionnaires that can be used. These have been completed for Fredrikstad (Old Town) and Tinn (Rjukan). The questionnaires have been drafted in a paper version, and our recommendation is to test these further in the final format that will be used and to design adapted questionnaires for the remaining five locations in a possible environmental monitoring program.

This work builds on earlier projects for the Norwegian Directorate of Cultural Heritage

The resident survey described in this report is based on previous projects aimed at evaluating methods and indicators that can be used to measure the public benefits resulting from cultural heritage. We have earlier assessed the possibilities to start a resident survey in and around the seven cultural environments; Skudeneshavn, Risør, Røros, Rjukan, the Old Town in Fredrikstad, Levanger and Henningsvær. As a result of this, we recommended to design a survey where the residents are interviewed by telephone or sent a link to a questionnaire by sms. This project is a direct follow-up of these recommendations.

In this project, we have designed draft questionnaires for a resident survey

In this follow-up project, we have designed a questionnaire that can be used in such a resident survey. The questionnaire has been tested with the residents of two locations in focus groups, Rjukan and Fredrikstad respectively. Based on the experiences from the focus groups, the questionnaires have been revised and improved into a proposed form that can be used to collect information from the residents that live either in the actual cultural environment or in the municipality where the environment is located. These steps in the process are illustrated in Figure S1.

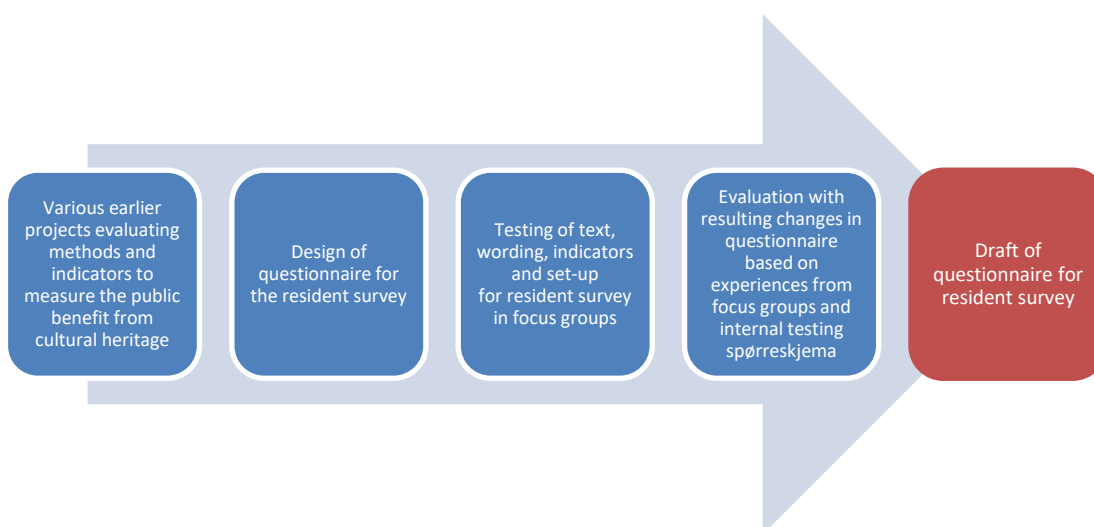

Figure S1. Steps in the design of the draft questionnaire for the resident survey

Questionnaires have been designed for Fredrikstad (Old Town) and Tinn (Rjukan)

The appendix to this report contains draft questionnaires for Tinn and Fredrikstad, respectively. They are quite similar, but some small adjustments have been made to adapt them to the respective locations. The questionnaire forms are relatively short and simple, with a view to the likely format of the survey (telephone interviews, or web link sent via sms). They contain questions on the significance of the cultural environment for how good it is to live in the respective location, questions on knowledge about and the present condition of the cultural environment, and the respondent's assessment of the value of preserving the cultural environment in question. In addition, there are questions targeted at people that have moved to the environment from other parts of the country (during the last five years), including whether they have work that is related to the cultural environment and/or tourism. The questionnaire concludes with standard background variables such as age, sex, education, income, etc., both to be able to check the representativeness of the selection and to assess the relationship between answers regarding the value of and knowledge about the cultural environment and different background variables.

Further testing is recommended before the questionnaires are taken into use

Before the questionnaires are ready to be used, further testing in the format that will be employed for the survey is necessary – according to our recommendation, either in the form of telephone interviews or with a web form that uses the polling institutes' web panels where possible, and otherwise sending web links via sms. The questionnaires also need to be adapted to the other proposed locations for the environmental monitoring program by the Directorate for Cultural Heritage.

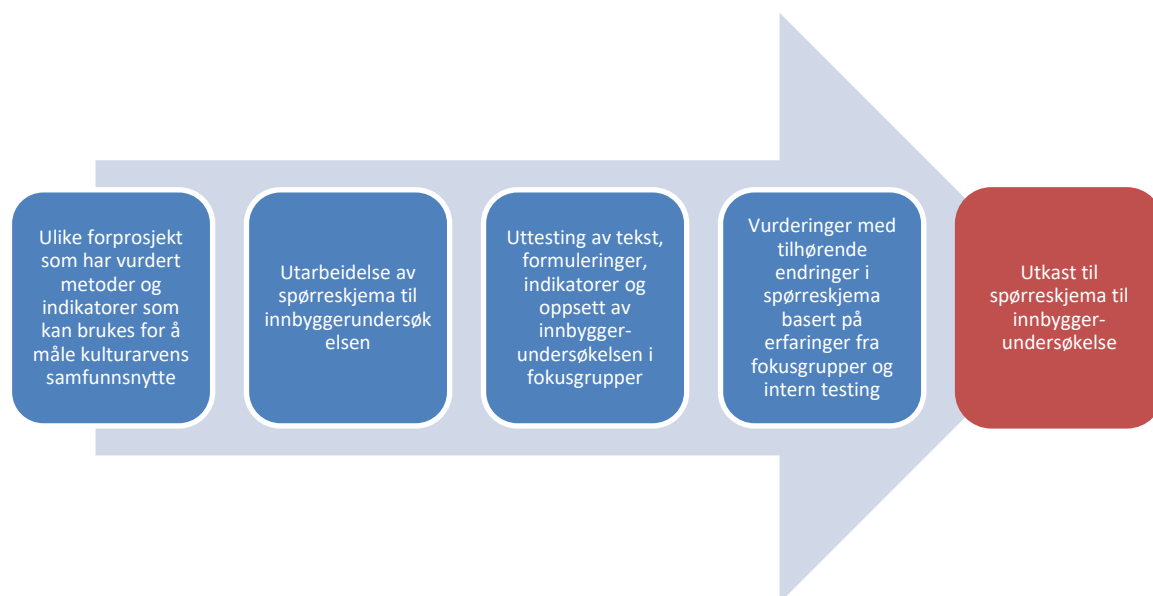
1. Innledning og bakgrunn

Riksantikvaren utforsker mulighetene for å etablere et langsiktig overvåkingsprogram av kulturarvens samfunnsnytte. Overvåkingsprogrammet er foreløpig tenkt gjennomført for kulturmiljøene i Gamlebyen i Fredrikstad, Rjukan, Risør, Skudeneshavn, Røros, Levanger og Henningsvær. En del av miljøovervåkingen går ut på å kartlegge innbyggernes verdier, holdninger, identitet, stolthet og kunnskap om kulturmiljøet de bor i eller ved. I denne rapporten gjør vi rede for hvordan arbeidet med å utvikle en spørreundersøkelse for innbyggere i og rundt kulturmiljøene kan videreføres.

1.1. Innledning

Innbyggerundersøkelsen vi beskriver i denne rapporten bygger på tidligere prosjekter som har hatt som formål å vurdere metoder og indikatorer som kan brukes for å måle kulturarvens samfunnsnytte (Magnussen et al., 2016 og Menon, 2017a). I Menon (2017a) ble det kartlagt muligheter for å sette i gang en innbyggerundersøkelse i og rundt de sju kulturmiljøene; Skudeneshavn, Risør, Røros, Rjukan, Gamlebyen i Fredrikstad, Levanger og Henningsvær. Som et resultat av dette arbeidet ble det anbefalt å utarbeide en undersøkelse der innbyggerne intervjues over telefon eller får tilsendt en lenke til spørreskjema via sms. Dette prosjektet er en direkte oppfølging av anbefalingene i Menon (2017a).

I dette oppfølgingsprosjektet har vi utformet et spørreskjema som kan benyttes til en slik innbyggerundersøkelse. Skjemaet er testet blant innbyggere i to fokusgrupper på Rjukan og i Fredrikstad. Basert på erfaringer fra disse, ble skjemaene revidert og forbedret til et forslag som kan benyttes for å innhente informasjon fra innbyggerne som enten bor i selve kulturmiljøet eller i kommunen der kulturmiljøet ligger. Disse trinnene i arbeidet er vist i figur 1. Før skjemaet er klart til bruk, må det til ytterligere testing på det formatet som skal brukes i undersøkelsen, etter vår anbefaling enten per telefon eller ved webskjema som benytter meningsmålingsinstituttens webpaneler der det er mulig, og ellers sender web-lenker via sms.

Figur 1. Trinnene i utarbeidelse av utkast til spørreskjema i dette prosjektet

1.2. Rapportens oppbygging

I kapittel 2 gjør vi rede for arbeidet med å utforme et spørreskjema som skal kartlegge innbyggernes syn, holdninger, identitet, stolthet og kunnskap om kulturmiljøet de bor i eller ved, og som skal fungere på tvers av kulturmiljøene. I kapittel 3 rapporterer vi fra gjennomføringen av fokusgruppene på Rjukan og i Fredrikstad. I kapittel 4 konkluderer vi, og gir anbefalinger for Riksantikvarens videre arbeid med gjennomføring av undersøkelsen. Utkast til spørreskjema ligger som vedlegg til rapporten.

2. Utarbeidelse av spørreskjema til innbyggerundersøkelsen

En innbyggerundersøkelse er en spørreundersøkelse som skal fange opp innbyggernes holdninger og meninger til spørsmål som omhandler noe i deres nærområde. I dette tilfellet ønsket Riksantikvaren å skaffe innsikt i Innbyggernes nytte av å bo i eller ved et kulturmiljø, og i Menon (2017a) ble det foreslått å samle inn slik informasjon ved hjelp av en innbyggerundersøkelse til de utvalgte kulturmiljøene der det er planer om å gjennomføre målinger av kulturmiljøenes samfunnsnytte over tid.

Spørreskjemaet som skal benyttes i innbyggerundersøkelsen, må ha gode spørsmål som tar for seg ulike indikatorer. I arbeidet med å utarbeide spørreskjema har vi derfor søkt å identifisere hva man ønsker svar på, og få det uttrykt i form av spørsmål. I tillegg må man sørge for at spørsmålene er enkle å forstå, og i størst mulig grad sikrer at ulike mennesker forstår dem på samme måte. Dette er viktig for å kunne tolke resultatene fra undersøkelsen. Det er for eksempel nødvendig å definere sentrale begreper som brukes, som «kulturminner og kulturmiljøer», «kulturmiljøets tilstand», «bevaring av kulturminner og kulturmiljøer» osv. på en slik måte at respondentene forstår hva som menes, og i størst mulig grad forstår det på samme måte.

Spørsmålene skal benyttes som indikatorer direkte eller indirekte. Disse indikatorene må kunne måles over tid, gi entydige tolkninger, og de må kunne være mulige å benytte for alle de syv kulturmiljøene innbyggerundersøkelsen er ment for.

Basert på anbefalinger i Menon (2017a), er det lagt opp til at undersøkelsen skal gjennomføres per telefon eller ved webskjema som benytter meningsmålingsinstituttens webpaneler der det er mulig, og ellers sender web-lenker via sms. Dette stiller krav om et ganske kort og enkelt spørreskjema for å få en så høy responsrate som mulig.

Undersøkelsen rettes mot befolkningen i hele kommunen de aktuelle kulturmiljøene ligger i. Spørsmålene må derfor være utformet slik at folk kan svare på dem uavhengig av om de bor innenfor selve kulturmiljøet eller et stykke unna. Det er også viktig å sørge for at vi definerer det aktuelle kulturmiljøet godt, så vi unngår at folk misforstår hva og hvilket område det dreier seg om. Eksempelvis kan det være lettere å forstå avgrensningen av Gamlebyen i Fredrikstad enn av bysentrum i Levanger, men i begge tilfeller er det viktig at respondentene vet hvilket område og hvilket kulturmiljø vi spør dem om.

I tillegg er det ønskelig at innbyggerundersøkelsen skal kunne bidra til å knytte tilstanden til kulturmiljøet som måles i den mer tradisjonelle miljøovervåkingen opp mot samfunnsnyttene av kulturmiljøet og måle indikatorer som sier noe om hvorvidt bedre eller dårligere tilstand endrer innbyggernes verdivurdering av kulturmiljøet.

I arbeidet med innbyggerundersøkelsen har vi derfor utarbeidet et forslag til et spørreskjema basert på erfaringer fra arbeidet vi har gjennomført ved utforming av indikatorer for næringsliv og tilreisende (Menon 2017a), samt spørreskjema til befolkningen om ikke-bruksverdier (i et parallelt prosjekt, Menon 2017b). Vi har også benyttet oss av tidligere undersøkelser beskrevet i Magnussen et al. (2016) og spørreskjemaer som ble benyttet i studiene gjennomført på Røros. Undersøkelsene på Røros undersøkte verdiskaping som kunne knyttes til kulturmiljøet, og var blant annet rettet mot skoleungdom og innflyttere, for å undersøke deres holdninger til kulturminner og kulturmiljøet på Røros (Ibenholt et al. 2009; Bowitz og Ibenholt 2008). I tillegg har vi sett på spørsmålsstillinger og oppsett fra en innbyggerundersøkelse på Vega, gjennomført av Kaltenborn et al. (2013).

Riksantikvaren har også kommet med forslag og innspill i hele prosessen og spesielt til ulike versjoner av spørreskjemaet.

Parallelt med dette prosjektet har vi utarbeidet et annet spørreskjema til en undersøkelse rettet mot Norges befolkning om ikke-bruksverdier av kulturminner og kulturmiljøer, med vektlegging av de samme sju kulturmiljøene (Menon 2017b). I dette arbeidet har vi laget et ferdig web-skjema som er sendt ut til et representativt utvalg. Flere av utfordringene man står overfor når man skal lage gode spørsmål om bruk av kulturmiljøer til innbyggerundersøkelsen, har vi også hatt ved utarbeidelse av spørreskjemaet til ikke-bruksundersøkelsen. I forbindelse med den undersøkelsen gjennomførte vi også 1-1 intervjuer der vi gjennomgikk spørreskjemaet på web. Innspillene og erfaringene fra disse intervjuene har også bidratt til utforming av spørreskjemaet i innbyggerundersøkelsen.

3. Uttesting i fokusgrupper

Fredrikstad og Rjukan ble valgt for å teste viktige elementer i spørreskjemaene, som innbyggernes holdninger til kulturmiljøet, forståelse av begreper, formuleringer, tekst, innhold og tolkninger i innbyggerundersøkelsen. Dette ble gjort ved gjennomføring av det som kalles fokusgrupper. Disse stedene representerer relativt ulike kulturmiljøer. De har ulik alder og særpreg, og det er store forskjeller i geografi og befolkning.

Etter at førsteutkastet til spørreskjema var ferdig, ble det gjennomført to fokusgrupper. Med fokusgrupper menes en gruppesamtale med 7-10 personer med sikte på å teste forståelse av begreper og spørsmål.

Vi brukte Norstat til å rekruttere deltakere. De rekrutterte et representativt utvalg med hensyn til alder og kjønn fra de respektive kommunene. Det ble arrangert en fokusgruppe på Rjukan 7. november 2017, og en i Fredrikstad 9. november, begge på kveldstid.

3.1. Hensikt med fokusgruppene

Hensikten med fokusgruppene var å undersøke hvordan «folk flest», det vil si et utvalg av dem som faktisk skal motta en eventuell spørreundersøkelse, forstår og tolker spørsmålene som er formulert i spørreundersøkelsen. En slik gruppe egner seg også godt til å teste hvilke assosiasjoner den enkelte har til ulike uttrykk og begreper som brukes.

Fokusgruppen gjennomføres som en semistrukturert gruppesamtale. Det vil si at vi på forhånd har utarbeidet en fokusgruppeguide, der vi har satt opp sentrale deler av spørreskjemaets forklarende tekst, spørsmål og svaralternativer, og i tillegg hva vi ønsker å få svar på angående disse delene. Det kan for eksempel være at vi ønsker å sjekke om og hvordan respondentene forstår ulike begreper som «kulturmiljø» og «tilstand». Det kan også være uttesting av om våre forklaringer av slike begrep er forståelige og entydige, om forklaringen kan gjøres klarere og bedre osv. Fokusgruppeguidene som ble brukt i henholdsvis Rjukan og Fredrikstad, er gjengitt i vedlegg 1 og 2. Disse er ganske like, men tilpasset de ulike stedene. Dessuten vektla vi litt ulike elementer i fokusgruppeguiden, både fordi en del spørsmål ble godt besvart i Rjukan og derfor ikke trengte så mye tid i Fredrikstad og fordi diskusjonen i ulike grupper følger litt ulike spor.

En viktig del er også å teste hvordan deltagerne forstår sentrale spørsmål i spørreskjemaet. I dette tilfellet er for eksempel spørsmål om hvordan de vurderer tilstand, verdier og sammenheng mellom tilstand og verdier sentrale for undersøkelsen, og da blir mye av fokusgruppen konsentrert om disse delene.

Fredrikstad (Gamlebyen) og Tinn (Rjukan) ble valgt ut som steder for å gjennomføre fokusgruppene. Disse er relativt ulike kulturmiljøer. Rjukan har mer spredt bygningsarv enn Gamlebyen i Fredrikstad. Ettersom spørreundersøkelsen skal ut til kulturmiljøer med ulike karakteristika er det viktig å teste de samme spørsmålene slik at man vet at det tolkes likt uavhengig av type kulturmiljø.

Vi ber for eksempel deltakerne i fokusgruppen lese ulike deler av teksten, som er tenkt benyttet i spørreskjemaet, for deretter å forklare hvordan de tolker tekstene, om det er noen ord de reagerer på og om de har forslag til enklere formuleringer. I noen tilfeller ber vi respondentene om å svare på spørsmål i spørreskjemaet slik at vi på den måten kan finne ut om de har forstått og tolket dem slik vi hadde ment dem.

I denne undersøkelsen er det også relevant å undersøke hvor viktig kulturmiljøet er sammenlignet med andre forhold i kommunen for folks trivsel, og hvor opptatt de eventuelt er av kulturminner og kulturmiljøer sammenlignet med andre ting.

Ettersom denne undersøkelsen skal gå til alle som bor i kommunen, ikke bare de som bor i selve kulturmiljøet, er det også viktig at våre spørsmålsformuleringer henvender seg til alle.

I fokusgruppene testet vi ut forholdet mellom tilstanden til kulturmiljøet og folks vurdering av deres verdi, og ikke minst hva de legger i «verdi». Tenker de på kroner og øre, tenker de på viktighet i forhold til andre samfunnsområder eller hvordan forholder de seg til et slikt begrep. Dette er viktig når man skal stille spørsmål om dette, slik at man i størst mulig grad sikrer at respondentene forstår spørsmålet slik det er ment og blir tolket.

Vi var også interessert i å høre hvordan deltakerne i fokusgruppene bruker kulturmiljøet, hva de selv nevner som de viktigste virkningene av kulturmiljøet og hva de eventuelt mener er negativt med kulturmiljøet.

I tillegg gikk vi gjennom flere påstander om kulturmiljøer enn hva som er hensiktsmessig i en spørreundersøkelse for å teste hvilke de kunne kjenne seg mest igjen i. Det var også ment for å teste om det var noen av påstandene som var mer relevante for Rjukan enn for Gamlebyen i Fredrikstad.

3.2. Funn fra fokusgruppene

Fokusgruppene ga mye innsikt som er lagt inn i spørreskjemaet. De bidro til å prioritere mellom ulike påstander om kulturmiljøet og til å endre konkret tekst. I noen tilfeller bidro de også til at vi har lagt inn hjelpetekst med tolkninger eller forklaringer i spørreskjema, eller et ekstra spørsmål for å kvalitetssikre svaret. Med andre ord var det flere viktige funn. Vi nevner noen av dem nedenfor.

3.2.1. Tinn kommune (Rjukan)

I Rjukan snakket vi med innbyggere i Tinn kommune. Det var kun én av ti som bodde i en bygning som inngår i «kulturmiljøet Rjukan», nærmere bestemt i «Flekkebyen».

De fleste var veldig fornøyde med å bo på Rjukan og de mente at mye hadde skjedd de siste årene, mye grunnet verdensarvlistingen og fokus på historien gjennom ulike TV-serier og medieoppslag. I tillegg har de fått et solspeil og har flere idrettsarrangementer enn tidligere, noe som er med på å øke trivselen. Likevel var det kun én som nevnte UNESCO-listingen som en årsak til at de liker å bo i Tinn kommune.

Det viste seg at begrepet kulturmiljø var vanskelig å forstå. Flere tilla det andre betydninger (lokalt kulturliv i betydningen konserter, teater osv.), selv etter å ha hørt definisjonen.

Det var derimot ingen som hadde vanskeligheter med å forstå forskjellen mellom god/dårlig tilstand og godt/dårlig bevart. Alle i gruppen mente også at bevaringen har blitt bedre de senere årene, og at folk ikke var like opptatt av bevaring av kulturminnene (bygningene) for noen tiår siden.

Respondentene på Rjukan ønsket seg at det skulle komme flere turister på grunn av kulturminnene i kulturmiljøet.

Den påstanden de fleste kunne kjenne seg igjen i var at «Kulturmiljøet gir stedet særpreg og gjør meg stolt».

3.2.2. Fredrikstad kommune (Gamlebyen)

I Fredrikstad snakket vi med folk fra hele Fredrikstad. Ingen av dem bodde selv i kulturmiljøet Gamlebyen, men brukte Gamlebyen ganske aktivt til rekreasjon, særlig med barn.

Flere mente at det var mer «liv og røre» i Gamlebyen tidligere enn i dag.

Også i Fredrikstad var det forståelse for forskjellen mellom bevaring og tilstand. Flere mente at bygningenes tilstand i Gamlebyen var nokså dårlig dersom man så nærmere på dem. Noen mente at det var for mye vern, noe som gjorde det vanskelig å holde husene i orden, og særlig å få gjort nødvendige bygningsmessige endringer for eksempel for å drive restaurantvirksomhet. Andre mente derimot at det var nødvendig med dagens nivå av vern for å sikre de gamle bygningene.

Det var to spesielt interessante funn fra denne fokusgruppen. Det første var en tilbakemelding om at det var forvirrende å snakke om kulturmiljøet, og at man heller burde konkretisere til bygningene som inngår i kulturmiljøet. I tillegg fikk vi tilbakemeldinger om forholdet mellom tilstand og verdi, der en respondent tolket det slik at når tilstanden var dårligere, fikk kulturmiljøet høyere verdi for vedkommende – fordi det da var desto viktigere å ta vare på det.

Begge disse to funnene har bidratt til endringer i spørreskjemaet for å forhindre misforståelser og feil tolkning av resultatene i etterkant.

Utover dette var det ulike tolkninger og holdninger til de ulike påstandene som var nyttige å få med seg.

4. Konklusjon og anbefalinger til endelig opplegg

Basert på gjennomgang av tidligere undersøkelser, testing av ikke-bruksskjemaet som det ble arbeidet med parallelt og tilbakemeldinger fra fokusgruppene, har vi kommet fram til et forslag til spørreskjema for bruk i en innbyggerundersøkelse.

Utkast til spørreskjema finnes i vedlegg 3 for Tinn (Rjukan) og vedlegg 4 for Fredrikstad (Gamlebyen).

Vi anbefaler sterkt at man gjennomfører én-til-én-intervjuer og en eller flere pilottester før endelig innbyggerundersøkelse settes i gang. Vi har også sett at det kan være små forskjeller mellom kulturmiljøene, som kan tilsi justeringer i skjemaene som benyttes til de sju ulike stedene. Hoveddelen av skjemaet står fast, men stedsnavn må naturligvis endres og en må ta inn andre spesielle forhold slik at skjemaet treffer på det aktuelle stedet.

I én-til-én-intervjuene rekrutteres potensielle respondenter til å gå gjennom og svare på undersøkelsen, mens utrederne observerer. Slik kan man registrere respondentenes reaksjon og tolkning av spørsmålene i skjemaet direkte, og spørre hvordan de forstår tekst, figurer etc. som presenteres.

Neste skritt, etter bearbeiding av spørreskjemaet etter én-til-én intervjuer, er å overføre skjemaet til endelig format som kan benyttes ved utsending til totalt utvalg, og gjennomføre en eller helst flere pilottester til et representativt utvalg. Utvalget må være såpass stort at det gir grunnlag for å se om skjemaet har fungert etter hensikten. I pilottesten legger man gjerne inn test-spørsmål i tilknytning til sentrale elementer (som scenario og betalingsmåte) for å få en ekstra sjekk av hvordan de har fungert.

Avhengig av hvor godt spørreskjemaet fungerer i pilottesten, kan det være nødvendig med større eller mindre endringer i spørreskjemaet. Hvis det ikke fungerer tilfredsstillende (for eksempel med hensyn til andel protestsvar) gir det grunn til mer omfattende endringer i skjemaet, og det kan da være nødvendig med flere runder pilottesting (og eventuelt gå tilbake til flere én-til-én intervjuer) for å sikre at endelig spørreskjema fungerer etter hensikten.

Når pilottesten viser at spørreskjemaet fungerer tilfredsstillende, er det klart for å sendes ut til det utvalget av respondenter som skal besvare spørreskjemaet i hovedundersøkelsen.

Vi har ikke konkludert med hvorvidt undersøkelsen bør gjennomføres som telefon- eller webundersøkelse. Men vi har diskutert alternativene i forrige delrapport (se Menon 2017a). Telefonundersøkelser gir vanligvis noe høyere svarprosent, ifølge svar fra flere meningsmålingsinstitutter, gjengitt i Menon (2017a). En webundersøkelse (på mobil) åpner derimot for å bruke illustrasjoner. En slik undersøkelse er også tidsbesparende for respondenten, og gir mulighet til å gå tilbake og endre svar underveis i undersøkelsen.

5. Referanser

Bowitz, E. og K. Ibenholt (2009): Economic impacts from cultural heritage – research and perspectives. *Journal of Cultural Heritage*, 10 (1), p.1-8.

Ibenholt, K., E. Bowitz og L-E. Becken (2009): Verdiskaping og kulturminner. Econ forskningsrapport 2009-057.

Kaltenborn, B.P., J. Thomassen, L.C. Wold, J.D.C. Linnell & B. Skar (2013): World Heritage status as a foundation for building local futures? A case study from Vega in Central Norway, *Journal of Sustainable Tourism*, 21(1):99–116.

Magnussen, K., S.K. Berg, K. Ibenholt, H. Hølleland og K. Fageraas (2016): Indikatorer for kulturarvens samfunnsnytte. Rapport fra Vista Analyse og Norsk institutt for kulturminneforskning, NIKU. Vista-rapport 2016/54.

Menon (2017a): Hvordan måle samfunnsnyttene av kulturmiljøer over tid? Forslag til indikatorer for miljøovervåking. Utarbeidet av H. Ulstein, K. Magnussen, S.V. Dombu, og E. K. Iversen. Menon-rapport 80/2017.

Menon (2017b): Kulturmiljøenes samfunnsnytte: Ikke-bruksundersøkelse. Menon-rapport nr. 82/2017.

Vedlegg 1: Fokusgruppeguide for Tinn (Rjukan)

Rjukan 7.11.17, kl. 18.00-20.30 (2,5 timer – 150 minutter).

Opptak med video/lyd

Forklaring til oppsett: Tekst i parentes er forklaringer til moderator, og spørsmål/tekst som eventuelt gis etter hvert for å minne deltagerne på ulike forhold – hvis de ikke kommer inn på disse tingene av seg selv ved de mer åpne spørsmålene.

Innledning (5 min – totalt 5 min)

- Presentasjon av moderator og referent
- Hva er samtalegrupper
- Det er ingen fasitsvar – det er din mening som teller. Det er viktig å høre hva alle mener
- Vær snill å unngå å snakke i munnen på hverandre. Og diskuter ikke med sidemannen. Vi vil helst ikke miste viktige poeng.
- Ikke spør oss hva vi mener, for det er ikke viktig i denne sammenhengen. Det er hva dere mener som er viktig og som skal fram.
- Ikke vær redd for å si fra dersom det er noe dere ikke forstår. Det er viktig informasjon for oss. Dersom du har en annen mening enn resten av gruppa, er det også viktig å få fram. Vi er ikke ute etter at alle skal bli enige.
- Vi gjør opptak av samtalen. Dette er kun for å kunne skrive referat og dokumentere at fokusgruppe er avholdt. Opptakene vil bli destruert etter en viss tid.

Presentasjon av deltakerne (10-15 min – totalt 15-20 min)

(Tegn kart av bordet og sett på navn på deltagerne)

- Hver enkelt forteller kort litt om seg selv:
 - Fornavn
 - Bosted (hvor i kommunen: Ha med kart over kommunen og be dem sette prikk der de bor – med navn)
 - Om de kommer fra kommunen, og hvis ikke: hvor de kommer fra, hvor lenge de har bodd i Tinn
 - Alder, familie

Tinn kommune

Spørreskjema del 1: kommune og lokalmiljø, kulturmiljø (30 min - totalt 45-50 min)

Bakgrunnen for denne samtalegruppa er at vi holder på å lage en spørreundersøkelse for en oppdragsgiver. Vi har startet arbeidet med å lage et spørreskjema, som skal sendes til folk i ulike deler av landet. Dette møtet er et ledd i å lage et godt spørreskjema, og vi setter pris på at dere stiller opp for å hjelpe oss med det.

Introduksjon til kommunen generelt og kulturmiljøets betydning sammenlignet med andre forhold

Spørsmål Q1 og Q2

Denne undersøkelsen dreier seg om lokalmiljøet der du bor. Det er ingen riktige eller feil svar, vi vil ha deres ærlige mening.

På en skala fra 1-10, hvor bra synes dere det er å bo i Tinn kommune?

Runde rundt bordet – be dem oppgi et tall for å lodde stemningen.

- Hvorfor landet de på det tallet de landet på? Begynn med dem som ga høye tall - Hva er bra/ hva er det som gjør at de synes det er bra?
- Er det noe som ikke er bra, eventuelt hva?

De som evt. kom med lavt tall – hva gjorde at de ikke synes det er så bra?

- Er det noen det er bedre for enn andre (avhengig av alder, utdanning, andre forhold?)

(Til moderator/referent: Er det noen som nevner kulturmiljøet Rjukan/turister – vi spør ikke her, men noter hvis noen nevner det)

Hvilke forhold er viktige for at Tinn er (eller eventuelt ikke er) et godt sted å bo? (generelt og for deg, - er det forskjell?)

Runde rundt bordet. Noter hvilke forhold de tar opp. Hvis de lurer på hva vi mener; nevne arbeidsmuligheter, natur, kulturliv, etc., etc.

1. Liste opp hvilke forhold som er viktige – bruke litt tid, for å få fram en del forhold
2. Hvilke av disse forholdene er de viktigste? Er de enige om hvilke forhold som er viktigst? (foreløpig nevner vi ikke kulturminner/kulturmiljø, men noter hvis det blir nevnt).

Q2 Hvor viktig er følgende forhold for om Tinn er et bra sted å bo (for deg)? (VISES PÅ PLANSJE)

Hvor viktig er følgende forhold for om Tinn er et bra sted å bo (for deg)?

	Ikke viktig	Litt viktig	Ganske viktig	Veldig viktig	Vet ikke
Aktivt kulturliv					
Den gamle bygningsarven, kulturminnene og kulturmiljøet i Rjukan					
Friluftsmulighetene					
Godt oppvekstmiljø for barn					
God tilgang til rimelige boliger					
Mange kafeer og serveringssteder					
Godt arbeidsmarked/ gode jobbmuligheter					
Det sosiale miljøet/ Omgangskrets av familie og/eller venner					

- Her har vi satt opp noen forhold som man andre steder har sagt kan være viktige.
- Er dere enige i at disse forholdene er viktige?
- Hvilke forhold mangler eventuelt?
- Hvilke forhold burde eventuelt ikke være med i tabellen?
- Hvordan vil dere svare på spørsmålene om hvor viktige de ulike forholdene er? Er det greit? Hvorfor svarer dere som dere gjør? Diskuter hvordan de svarer.
- Hva forstår dere med «kulturliv» og hvordan forstår dere «Den gamle bygningsarven, kulturminnene og kulturmiljøet på Rjukan»?
- Er det viktig? Hvorfor? Hvorfor ikke? Eventuelt hvor viktig? Hvordan er det eventuelt viktig?
- Når vi sier kulturmiljøet på Rjukan, hva legger dere i det begrepet?

Referent – er det noe mer vi bør spørre om før vi tar en liten pause?

Evt. oppfølging

Pause

Da tar vi 10 minutters pause (10 min – totalt 60 min)

Spørreskjema del II Kulturmiljøet Rjukan (60 min – totalt 120 min)

Nå skal vi snakke mer om kulturmiljøet på Rjukan

- Hva assosierer dere med kulturmiljøet på Rjukan?
- Hva er det første dere tenker på?
- Hvordan vil dere beskrive det?
- Tenker dere på det som et kulturmiljø/bygningsmiljø eller hvordan omtaler dere det – for dere selv og når dere forteller om det til folk som ikke bor her?
- Hva er kulturmiljøet for dere? Geografisk avgrensning?

Med kulturminner og -miljøer menes:

Et kulturmiljø

Kulturminner er spor etter menneskers liv og levemåte, som for eksempel bygninger, hager, helleristninger eller båter. Et kulturmiljø er et område der kulturminner inngår som del av en større helhet, og kan for eksempel være byområder, seterområder eller industrimiljøer.

I denne undersøkelsen vil vi undersøke hva du mener om kulturmiljøet du bor i og hvilken påvirkning det har på deg.

- Er dere enig i beskrivelsen av kulturminner og kulturmiljøer? Noe dere reagerer på? Passer det på Rjukan? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Hva med Notodden? Hva med andre deler av Tinn?
- Diskutere og forklare hva som menes med kulturarv/minner/miljøer/historiske bygninger/steder/byer - er de kjent med begrepet/-ene, betyr det noe for dem – eventuelt hva? Hva vet de? Hva forbinder de med det? Hvordan betyr det eventuelt noe?
- Hvorfor/ på hvilken måte betyr det noe for dem? Hvorfor betyr det ikke noe? Positiv eller negativ klang? Hva er beste begrep å bruke?
- Hvilke steder i Norge tenker de på som viktige for kulturarv/miljøer/minner? Er det noen av disse som har stor/mest betydning for dem?
- Hvorfor er disse stedene viktige? Knyttet til hjemsted/fødested? Nåværende bosted? Eller noe helt annet?

Q3A Hvor godt eller dårlig mener du det står til med bevaring av kulturmiljøet på Rjukan?

Svært dårlig Ganske dårlig Verken godt eller dårlig Ganske god Svært god Vet ikke

Hvor godt eller dårlig mener du det står til med bevaring av kulturmiljøet på Rjukan?

Svært dårlig	Ganske dårlig	Verken godt eller dårlig	Ganske god	Svært god	Vet ikke

- Hva tenker dere på med bevaring av kulturmiljøet? Runde rundt bordet.

MED BEVARING MENER VI AT DE KULTURMINNER OG KULTURMILJØER FÅR STÅ DER DE STÅR, OG AT DE TAS VARE PÅ OG SETTES I STAND I HENHOLD TIL TRADISJON FOR KULTURMILJØET, SLIK AT DE ER I GOD TILSTAND.

- Har dere god kunnskap om bevaring? Hvordan er kulturmiljøet på Rjukan bevart, sammenlignet med andre kulturmiljøer dere kjenner til?
- Har det skjedd noe etter at det ble verdensarvsted?
- Mer fokus, mindre fokus, «riktig» fokus?

Q3B Hvor god eller dårlig mener du tilstanden til kulturmiljøet på Rjukan er?

Svært dårlig Ganske dårlig Verken godt eller dårlig Ganske god Svært god Vet ikke

Hvor god eller dårlig mener du tilstanden til kulturmiljøet på Rjukan?

Svært dårlig	Ganske dårlig	Verken godt eller dårlig	Ganske god	Svært god	Vet ikke

- Hva tenker dere på med tilstanden til kulturmiljøer generelt? Og kulturmiljøet Rjukan? Runde rundt bordet.
- Forstår de *tilstand*?

MED TILSTAND MENER VI OM KULTURMINNET ELLER KULTURMILJØET ER GODT VEDLIKEHOLDT I HENHOLD TIL TRADISJON.

- Har dere god kunnskap om tilstanden til kulturmiljøet? Hvordan er tilstanden til kulturmiljøet på Rjukan, sammenlignet med andre kulturmiljøer dere kjenner til?
- Har det skjedd noe etter at det ble verdensarvsted?
- Hvordan ville dere beskrive tilstanden? Hva er viktig?
- Tilstanden. Hvis Rjukan forfalt slik vi kjenner det i dag, at kulturminnene ikke ble ivaretatt, ville Rjukan som kulturmiljø likevel hatt en verdi?
- Maling utenpå, innvendig, bevarte hager og uteområder?
- Andre aspekter ved tilstand som har noe å si for oppfatning/tanker om, og bruk av kulturmiljøet? Deres og andres?

Q4 Hvor viktig er det for deg at tilstanden til kulturmiljøet på Rjukan er god/at kulturmiljøet bevares?

Hvor viktig er det for deg at tilstanden til kulturmiljøet på Rjukan er god og at kulturmiljøet bevares?

Svært lite viktig 1	2	3	4	5	6	7	8	9	Svært viktig 10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Der 1= svært lite viktig og 10 = svært viktig

- Hva tenker du på når du vurderer tilstanden?
- Hva er det viktigste å si om kulturmiljøet på Rjukan? – viktigst for dere? Og viktigst for dem som besøker Rjukan fra andre steder? Be dem liste opp.
- Hvor viktig er det at kulturmiljøet er i god tilstand? For dere? For de besøkende? Hvordan vet dere og de besøkende om tilstanden er god? Hvordan ser man det/merker det/vet det/opplever det? Hva er kjennetegn på at et kulturmiljø har god tilstand? Rjukan – og andre steder?
- Ville det endret deres opplevelse av Rjukan hvis tilstanden var dårlig? Eventuelt hvordan? Hva med de besøkende? Tror de deres opplevelse ville vært annerledes? Hvorfor og hvordan? Hvordan kommer tilstanden til uttrykk?
- Hvordan kan vi måle/beskrive tilstanden til et kulturmiljø generelt – og Rjukan spesielt – slik at innbyggere og besøkende forstår?

Viktighet av kulturarv/-miljøer/-minner – spørsmål om viktighet/betydning/verdi av kulturmiljøer generelt

Det finnes flere kulturmiljøer i Norge. Vi skal nå vise dere bilde av noen av de kulturmiljøene vi vil fokusere på i denne spørreundersøkelsen.

- Kjenner dere til disse?
- Hvordan tenker dere på Rjukan sammenlignet med disse?
- Hvor viktig synes dere det er å ta vare på kulturmiljøer/minner/arv – generelt? Hvorfor/hvorfor ikke viktig å ta vare på?
- Hva avgjør hvor viktig det er? Er noen steder viktigere enn andre?
- Hvor viktig er Rjukan sammenlignet med andre steder?
- er Rjukan viktig for alle i kommunene? Viktigere for noen deler av kommunene enn andre?

Q5 Hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn om Rjukan?

Vi skal nå gå gjennom flere påstander om kulturmiljøet Rjukan. Vi er interessert i hvordan dere tolker de og hvilke holdninger dere har til disse påstandene.

Gå gjennom hver påstand -hvordan forstår de den? Er det greit å svare på en skala fra «helt uenig til «Helt enig»? ville det vært bedre med skala 1-10, der 1=helt uenig og 10= helt enig?

Hvilken skala liker de best? Uenig – enig, eller 1-10? Er det best med samme type hele veien, eller variasjon?

	Helt uenig	Litt uenig	Verken enig eller uenig	Litt enig	Helt enig
De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør Rjukan til et spennende/fint/interessant sted å bo					
De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør at det kommer turister til Rjukan					
Det kommer for mange turister til Rjukan i sommerhalvåret					
Det kommer for mange turister til Rjukan i vinterhalvåret					
At mye av Rjukan er bevart og vernet gjør at stedet nesten blir til et livløst museum					
Det er viktig å bevare det opprinnelige og ekte ved Rjukan					
Kulturminnene og turismen på Rjukan gir grunnlag for jobber som er interessante for meg					
Kulturmiljøet gir stedet særpreg og gjør meg stolt					
Kulturmiljøet gir trivsel og er et godt sted å bo og være i					
Kulturmiljøet bygger opp under fellesskapet og samholdet på stedet					
Kulturmiljøet gir muligheter for å lære noe om stedet og dets utvikling					
Kulturmiljøet bidrar til at folk blir engasjert og deltar i lokale prosesser					
Kulturmiljøet gir muligheter for verdiskaping og næringsutvikling					
Kulturmiljøets tilstand er viktig for verdien av Rjukan					

Vi vil nå gå gjennom flere ulike påstander

	Helt uenig	Litt uenig	Verken enig eller uenig	Litt enig	Helt enig
De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør Rjukan til et spennende/fint/interessant sted å bo					

Er det noen av disse som er overflødige, eller mer eller mindre interessante?

1	De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør Rjukan til et spennende/fint/interessant sted å bo
2	De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør at det kommer turister til Rjukan
3	Det kommer for mange turister til Rjukan i sommerhalvåret
4	Det kommer for mange turister til Rjukan i vinterhalvåret
5	At mye av Rjukan er bevart og vernet gjør at stedet nesten blir til et livløst museum
6	Det er viktig å bevare det opprinnelige og ekte ved Rjukan
7	Kulturminnene og turismen på Rjukan gir grunnlag for jobber som er interessante for meg
8	Kulturmiljøet gir stedet særpreg og gjør meg stolt
9	Kulturmiljøet gir trivsel og er et godt sted å bo og være i
10	Kulturmiljøet bygger opp under fellesskapet og samholdet på stedet
11	Kulturmiljøet gir muligheter for å lære noe om stedet og dets utvikling
12	Kulturmiljøet bidrar til at folk blir engasjert og deltar i lokale prosesser
13	Kulturmiljøet gir muligheter for verdiskaping og næringsutvikling
14	Kulturmiljøets tilstand er viktig for verdien av Rjukan

Q6 For å bevare kvaliteten på kulturminnene og kulturmiljøet på Rjukan på dagens nivå, trengs det vedlikehold og utbedringer, ellers vil det forfalle. Hvor stor verdi har det for deg å ta vare på kulturmiljøet på Rjukan? _
SKALA TIL PLANSJE

På en skala fra 0 til 100, der 0 = ingen verdi i det hele tatt, 1 = svært liten verdi og 100 = svært stor verdi merk av hvor stor verdi det har for deg.

Verdsetting, mellom 0 og 100	Vet ikke
0 100	

Viktighet/betydning/Verdi

- Hva er det første dere tenker på som viktighet/betydning for å ta vare på kulturmiljøer og kulturarv generelt og på Rjukan? (runde rundt bordet)
- Er det noen som har spørsmål/ reagerer på «betydning/viktighet/verdi ved å ta vare på kulturmiljøer?
- Hva går det an å svare på? Hva tenker de på når de svarer på henholdsvis spørsmål om verdi/viktighet/betydning? Er det omtrent det samme?
- Er det noe annet de trenger å vite for å kunne svare? Hva sammenligner de meg når de oppgir «viktighet», verdi?

Q7 hvor viktig er følgende grunner til at kulturmiljøet på Rjukan har verdi for deg å ta vare på? På en skala fra 1-10

Hvor viktig er følgende grunner til at kulturmiljøet på Rjukan har verdi for deg å ta vare på?

- Ta vare på kulturmiljøet slik at det finnes der
- Ta vare på kulturmiljøet for barn og barnebarn og fremtidige generasjoner
- Fordi jeg selv ofte ferdes/liker å ferdes/være i kulturmiljøet

- Ta vare på kulturmiljøet slik at det finnes der
 - Ta vare på kulturmiljøet for barn og barnebarn og fremtidige generasjoner
 - Fordi jeg selv ofte ferdes/liker å ferdes/være i kulturmiljøet
-
- Koble det de sa om tilstand/kvalitet og deres verdivurdering. Hvordan kan vi gjøre det best mulig?
 - Hva var viktig for dere da dere oppgav verdien av å ta vare på kulturmiljøet?
 - Ramse opp – Åpent spørsmål med runde rundt bordet, deretter vise dem listen i Q8
 - Hva avgjør om dere har verdi/er viktig eller ikke?

Q8 Hvor viktig var følgende forhold for deg da du vurderte hvor stor verdi kulturmiljøet har (på en skala fra 0 til 10, der 0 = ikke viktig i det hele tatt, og 10 = svært stor betydning) (samme som i ikke-bruksundersøkelsen, noen kan kuttes, etter fokusgruppe; sjekk også de punktene som er bruke i ikke-bruksundersøkelsen)

Hvor viktig var følgende forhold for deg da du vurderte hvor stor verdi kulturmiljøet har?

- Kulturmiljøet er nær der jeg bor
- Jeg har vokst opp i eller nær kulturmiljøet
- Kulturmiljøet er godt kjent
- Kulturmiljøet er svært gammelt
- Kulturmiljøet er i god stand
- Kulturmiljøet har høy vernestatus (f.eks. verdensarvsted, eller nasjonal verneverdi)
- Kulturmiljøet er pent å se på
- Kulturmiljøet trenger å bli satt i stand
- Kulturmiljøet har en spennende historie
- Kulturmiljøet er identitetsbyggende
- Kulturmiljøet trekker turister til stedet
- kulturmiljøet gir næringsmuligheter på stedet
- Tilstanden til kulturmiljøet er god
- Kulturmiljøet er godt bevart
- Andre ting? _____

- Fremtiden for Rjukan/Tinn. Hva er viktig for utviklingen av kommunen? Hva er kulturmiljøets rolle i dette?
- Verdensarvstatus, viktig?

Bakgrunn – årsaker til flytting til kommunen (10 min – totalt 130 min)

Noen av dere sa at dere har flyttet til Tinn i løpet av de siste fem årene (hvis noen har det - spør om det i innledende spørsmål).

Q10.A. Hvis ja: hvilke av følgende potensielle grunner gjorde at du flyttet dit?

- Jobb
- Familie/ektefelle
- Er opprinnelig fra Rjukan og flyttet tilbake
- Annet
- Hadde kulturmiljøet på Rjukan betydning for at de/andre flyttet dit?
- Mener dere noen/mange flytter til Rjukan og/eller Tinn kommune som følge av at Rjukan er kulturmiljø?
- Ble det noen endring da det ble verdensarvsted? Hvordan? Hvorfor?

Næringsvirksomhet (15 min – totalt 145 min)

Q17A: Er det noen av dere som jobber i virksomheter rettet mot turisme? -Helt eller delvis?

Ikke i det hele tatt – liten grad – en viss grad – stor grad

Q17B: Er det noen av dere som jobber i virksomheter direkte knyttet til kulturmiljøet på Rjukan? (f.eks. museum, kulturminneforvaltning, arbeid med bygningsbevaring og vedlikehold)

Ikke i det hele tatt – liten grad – en viss grad – stor grad

- Er kulturmiljøet viktig for næringsliv og sysselsetting i hele kommunen/ i Rjukan/Notodden?
- Er det mange av de som bor på Rjukan/Tinn som har fått jobb? Eller folk som bor utenfor kommunen/ kommer flyttende?
- Hva slags virksomheter er knyttet til kulturmiljøet og turismen? Interessante jobber/ hvordan ser dere på denne næringsvirksomheten

Avslutning (5 min – totalt 150 min)

- Har referent noen spørsmål helt på tampen?
- Er det noe deltagerne vil si på tampen – noe vi burde snakket om/noen poeng de ikke har fått fram?
- Tusen takk for deltakelse. Vi har lært masse!
- Utdeling av gavekort + underskrift på mottatt beløp

Totalt max 2 t. 30 min, inkl. ca. 10. min pause

Vedlegg 2. Fokusgruppeguide for Fredrikstad (Gamlebyen)

Fredrikstad 9.11.17, kl. 18.00-20.30 (2,5 timer – 150 minutter).

Opptak med video/lyd

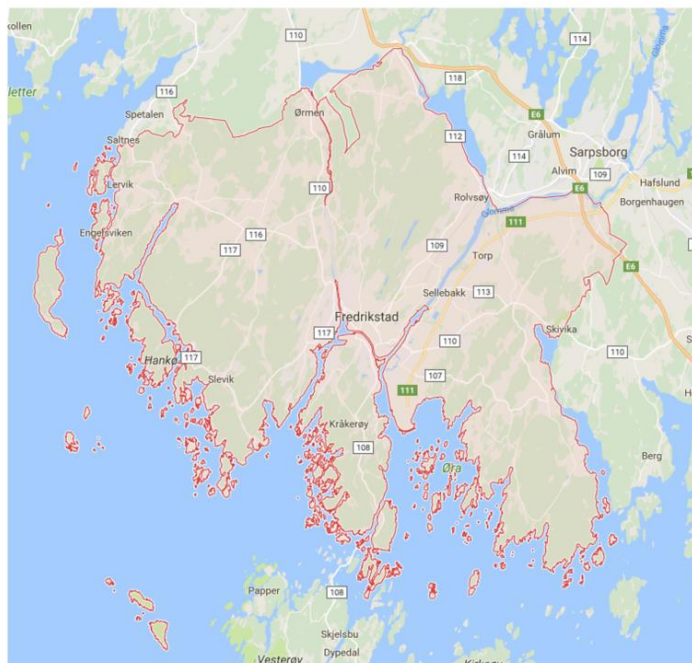
Forklaring til oppsett: Tekst i parentes er forklaringer til moderator, og spørsmål/tekst som eventuelt gis etter hvert for å minne deltagerne på ulike forhold – hvis de ikke kommer inn på disse tingene av seg selv ved de mer åpne spørsmålene.

Innledning (5 min - totalt 5 min)

Presentasjon av deltakerne (10-15 min - totalt 15-20 min)

- Hver enkelt forteller kort litt om seg selv:
 - Fornavn
 - Bosted (hvor i kommunen: Ha med kart over kommunen og be dem sette prikk der de bor – med navn)
 - Om de kommer fra kommunen, og hvis ikke: hvor de kommer fra, hvor lenge de har bodd i Fredrikstad
 - Alder, familie

Fredrikstad kommune

Spørreskjema del 1: kommune og lokalmiljø, kulturmiljø (30 min - totalt 45-50 min)

Bakgrunnen for denne samtalegruppa er at vi holder på å lage en spørreundersøkelse for en oppdragsgiver. Vi har startet arbeidet med å lage et spørreskjema, som skal sendes til folk i ulike deler av landet. Dette møtet er et ledd i å lage et godt spørreskjema, og vi setter pris på at dere stiller opp for å hjelpe oss med det.

Introduksjon til kommunen generelt og kulturmiljøets betydning sammenlignet med andre forhold

Spørsmål Q1 og Q2

Denne undersøkelsen dreier seg om lokalmiljøet der du bor. Det er ingen riktige eller feil svar, vi vil ha deres ærlige mening.

På en skala fra 1-10, hvor bra synes dere det er å bo i Fredrikstad kommune?

Runde rundt bordet – be dem oppgi et tall for å lodde stemningen.

- Hvorfor landet de på det tallet de landet på? Begynn med dem som ga høye tall - Hva er bra/ hva er det som gjør at de synes det er bra?
- Er det noe som ikke er bra, eventuelt hva?

De som eventuelt kom med lavt tall – hva gjorde at de ikke synes det er så bra?

- Er det noen det er bedre for enn andre (avhengig av alder, utdanning, andre forhold?)

(Til moderator/referent: Er det noen som nevner kulturmiljøet Gamlebyen/turister – vi spør ikke her, men noter hvis noen nevner det)

Hvilke forhold er viktige for at Fredrikstad er (eller eventuelt ikke er) et godt sted å bo? (generelt og for deg, - er det forskjell?)

Runde rundt bordet. Noter hvilke forhold de tar opp. Hvis de lurer på hva vi mener; nevne arbeidsmuligheter, natur, kulturliv, etc., etc.

- Liste opp hvilke forhold som er viktige – bruke litt tid, for å få fram en del forhold
- Hvilke av disse forholdene er de viktigste? Er de enige om hvilke forhold som er viktigst? (foreløpig nevner vi ikke kulturminner/kulturmiljø, men noter hvis det blir nevnt).

Q2 Hvor viktig er følgende forhold for om Fredrikstad er et bra sted å bo (for deg)? (VISES PÅ PLANSJE)

Hvor viktig er følgende forhold for om Fredrikstad er et bra sted å bo (for deg)?

	Ikke viktig	Litt viktig	Ganske viktig	Veldig viktig	Vet ikke
Aktivt kulturliv					
Den gamle bygningsarven, kulturminnene og kulturmiljøet i Gamlebyen					
Friluftsmulighetene					
Godt oppvekstmiljø for barn					
God tilgang til rimelige boliger					
Mange kafeer og serveringssteder					
Godt arbeidsmarked/ gode jobbmuligheter					
Det sosiale miljøet/ Omgangskrets av familie og/eller venner					

Her har vi satt opp noen forhold som man andre steder har sagt kan være viktige.

- Er dere enige i at disse forholdene er viktige?
- Hvilke forhold mangler eventuelt?
- Hvilke forhold burde eventuelt ikke være med i tabellen?
- Hvordan vil dere svare på spørsmålene om hvor viktige de ulike forholdene er? Er det greit? Hvorfor svarer dere som dere gjør? Diskuter hvordan de svarer.
- Hva forstår dere med «kulturliv» og hvordan forstår dere «Den gamle bygningsarven, kulturminnene og kulturmiljøet i Gamlebyen»?
- Er det viktig? Hvorfor? Hvorfor ikke? Eventuelt hvor viktig? Hvordan er det eventuelt viktig?
- Når vi sier kulturmiljøet i Gamlebyen, hva legger dere i det begrepet?

Referent - er det noe mer vi bør spørre om før vi tar en liten pause?

Evt. oppfølging

Pause

Da tar vi 10 minutters pause (10 min – totalt 60 min)

Spørreskjema del II Kulturmiljøet Gamlebyen (60 min – totalt 120 min)

Nå skal vi snakke mer om kulturmiljøet i Gamlebyen

- Hva assosierer dere med kulturmiljøet i Gamlebyen?
- Hva er det første dere tenker på?
- Hvordan vil dere beskrive det?
- Tenker dere på det som et kulturmiljø/bygningsmiljø eller hvordan omtaler dere det – for dere selv og når dere forteller om det til folk som ikke bor her?
- Hva er kulturmiljøet for dere? Geografisk avgrensning?

Med kulturminner menes:

Et kulturmiljø

Kulturminner er spor etter menneskers liv og levemåte, som for eksempel bygninger, hager, helleristninger eller båter. Et kulturmiljø er et område der kulturminner inngår som del av en større helhet, og kan for eksempel være byområder, seterområder eller industrimiljøer.

I denne undersøkelsen vil vi undersøke hva du mener om kulturmiljøet du bor i og hvilken påvirkning det har på deg.

- Er dere enig i beskrivelsen av kulturminner og kulturmiljøer? Noe dere reagerer på? Passer det i Gamlebyen? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Hva med andre deler av Fredrikstad?
- Diskutere og forklare hva som menes med kulturarv/minner/miljøer/historiske bygninger/steder/byer - er de kjent med begrepet/-ene, betyr det noe for dem – eventuelt hva? Hva vet de? Hva forbinder de med det? Hvordan betyr det eventuelt noe?
- Hvorfor/ på hvilken måte betyr det noe for dem? Hvorfor betyr det ikke noe? Positiv eller negativ klang? Hva er beste begrep å bruke?
- Hvilke steder i Norge tenker de på som viktige for kulturarv/miljøer/minner? Er det noen av disse som har stor/mest betydning for dem?
- Hvorfor er disse stedene viktige? Knyttet til hjemsted/fødested? Nåværende bosted? Eller noe helt annet?

Q3A Hvor godt eller dårlig mener du det står til med bevaring av kulturmiljøet i Gamlebyen?

Svært dårlig Ganske dårlig Verken godt Ganske godt Svært godt Vet ikke
eller dårlig

Hvor godt eller dårlig mener du det står til med bevaring av kulturmiljøet i Gamlebyen?

Svært dårlig	Ganske dårlig	Verken godt eller dårlig	Ganske god	Svært god	Vet ikke

- Hva tenker dere på med bevaring av kulturmiljøet? Runde rundt borde.

MED BEVARING MENER VI AT DE KULTURMINNER OG KULTURMILJØER FÅR STÅ DER DE STÅR, OG AT DE TAS VARE PÅ OG SETTES I STAND I HENHOLD TIL TRADISJON FOR KULTURMILJØET, SLIK AT DE ER I GOD TILSTAND.

- Har dere god kunnskap om bevaring? Hvordan er kulturmiljøet i Gamlebyen bevart, sammenlignet med andre kulturmiljøer dere kjenner til?
- Har det skjedd noe etter at det ble verdensarvsted?
- Mer fokus, mindre fokus, «riktig» fokus?

Q3B Hvor god eller dårlig mener du tilstanden til kulturmiljøet i Gamlebyen er?

Svært dårlig Ganske dårlig Verken godt eller dårlig Ganske god Svært god Vet ikke

Hvor god eller dårlig mener du tilstanden til kulturmiljøet i Gamlebyen?

Svært dårlig	Ganske dårlig	Verken godt eller dårlig	Ganske god	Svært god	Vet ikke

- Hva tenker dere på med tilstanden til kulturmiljøer generelt? Og kulturmiljøet Gamlebyen? Runde rundt bordet.
- Forstår de *tilstand*?

MED TILSTAND MENER VI OM KULTURMINNET ELLER KULTURMILJØET ER GODT VEDLIKEHOLDT I HENHOLD TIL TRADISJON.

- Har dere god kunnskap om tilstanden til kulturmiljøet? Hvordan er tilstanden til kulturmiljøet i Gamlebyen, sammenlignet med andre kulturmiljøer dere kjenner til?
- Hvordan ville dere beskrive tilstanden? Hva er viktig?
- Tilstanden. Hvis Gamlebyen forfalt slik vi kjenner det i dag, at kulturminnene ikke ble ivaretatt, ville Gamlebyen som kulturmiljø likevel hatt en verdi?
- Maling utenpå, innvendig, bevarte hager og uteområder?
- Andre aspekter ved tilstand som har noe å si for oppfatning/tanker om, og bruk av kulturmiljøet? Deres og andres?

Q4 Hvor viktig er det for deg at tilstanden til kulturmiljøet i Gamlebyen er god/at kulturmiljøet bevares?

Hvor viktig er det for deg at tilstanden til kulturmiljøet i Gamlebyen er god og at kulturmiljøet bevares?

Svært lite viktig 1	2	3	4	5	6	7	8	9	Svært viktig 10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Der 1= svært lite viktig og 10 = svært viktig

- Hva tenker du på når du vurderer tilstanden?
- Hva er det viktigste å si om kulturmiljøet i Gamlebyen? – viktigst for dere? Og viktigst for dem som besøker Gamlebyen fra andre steder? Be dem liste opp.
- Hvor viktig er det at kulturmiljøet er i god tilstand? For dere? For de besøkende? Hvordan vet dere og de besøkende om tilstanden er god? Hvordan ser man det/merker det/vet det/opplever det? Hva er kjennetegn på at et kulturmiljø har god tilstand? Gamlebyen – og andre steder?
- Ville det endret deres opplevelse av Gamlebyen hvis tilstanden var dårlig? Eventuelt hvordan? Hva med de besøkende? Tror de deres opplevelse ville vært annerledes? Hvorfor og hvordan? Hvordan kommer tilstanden til uttrykk?
- Hvordan kan vi måle/beskrive tilstanden til et kulturmiljø generelt – og Gamlebyen spesielt – slik at innbyggere og besøkende forstår?

Viktighet av kulturarv/-miljøer/-minner – spørsmål om viktighet/betydning/verdi av kulturmiljøer generelt

Det finnes flere kulturmiljøer i Norge. Vi skal nå vise dere bilde av noen av de kulturmiljøene vi vil fokusere på i denne spørreundersøkelsen.

- Kjenner dere til disse?
- Hvordan tenker dere på Gamlebyen sammenlignet med disse?
- Hvor viktig synes dere det er å ta vare på kulturmiljøer/minner/arv – generelt? Hvorfor/hvorfor ikke viktig å ta vare på?
- Hva avgjør hvor viktig det er? Er noen steder viktigere enn andre?
- Hvor viktig er Gamlebyen sammenlignet med andre steder?
- Er Gamlebyen viktig for alle i kommunene? Viktigere for noen deler av kommunene enn andre?

Q5 Hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn om Gamlebyen?

Vi skal nå gå gjennom flere påstander om kulturmiljøet Gamlebyen. Vi er interessert i hvordan dere tolker de og hvilke holdninger dere har til disse påstandene.

Gå gjennom hver påstand -hvordan forstår de den? Er det greit å svare på en skala fra «helt uenig til «Helt enig»? ville det vært bedre med skala 1-10, der 1=helt uenig og 10= helt enig?

Hvilken skala liker de best? Uenig – enig, eller 1-10? Er det best med samme type hele veien, eller variasjon?

	Helt uenig	Litt uenig	Verken enig eller uenig	Litt enig	Helt enig
De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør Gamlebyen til et spennende/fint/interessant sted å bo					
De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør at det kommer turister til Gamlebyen					
Det kommer for mange turister til Gamlebyen i sommerhalvåret					
Det kommer for mange turister til Gamlebyen i vinterhalvåret					
At mye av Gamlebyen er bevart og vernet gjør at stedet nesten blir til et livløst museum					
Det er viktig å bevare det opprinnelige og ekte ved Gamlebyen					
Kulturminnene og turismen i Gamlebyen gir grunnlag for jobber som er interessante for meg					
Kulturmiljøet gir stedet særpreg og gjør meg stolt					
Kulturmiljøet gir trivsel og er et godt sted å bo og være i					
Kulturmiljøet bygger opp under fellesskapet og samholdet på stedet					
Kulturmiljøet gir muligheter for å lære noe om stedet og dets utvikling					
Kulturmiljøet bidrar til at folk blir engasjert og deltar i lokale prosesser					
Kulturmiljøet gir muligheter for verdiskaping og næringsutvikling					
Kulturmiljøets tilstand er viktig for verdien av Gamlebyen					

Vi vil nå gå gjennom flere ulike påstander. Er det noen av disse som er overflødige, eller mer eller mindre interessante?

1	De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør Gamlebyen til et spennende/fint/interessant sted å bo
2	De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør at det kommer turister til Rjukan
3	Det kommer for mange turister til Gamlebyen i sommerhalvåret
4	Det kommer for mange turister til Gamlebyen i vinterhalvåret
5	At mye av Gamlebyen er bevart og vernet gjør at stedet nesten blir til et livløst museum
6	Det er viktig å bevare det opprinnelige og ekte ved Fredrikstad
7	Kulturminnene og turismen på Gamlebyen gir grunnlag for jobber som er interessante for meg
8	Kulturmiljøet gir stedet særpreg og gjør meg stolt
9	Kulturmiljøet gir trivsel og er et godt sted å bo og være i
10	Kulturmiljøet bygger opp under fellesskapet og samholdet på stedet
11	Kulturmiljøet gir muligheter for å lære noe om stedet og dets utvikling
12	Kulturmiljøet bidrar til at folk blir engasjert og deltar i lokale prosesser
13	Kulturmiljøet gir muligheter for verdiskaping og næringsutvikling
14	Kulturmiljøets tilstand er viktig for verdien av Fredrikstad

Q6 For å bevare kvaliteten på kulturminnene og kulturmiljøet i Gamlebyen på dagens nivå, trengs det vedlikehold og utbedringer, ellers vil det forfalle. Hvor stor verdi har det for deg å ta vare på kulturmiljøet i Gamlebyen? SKALA TIL PLANSJE

På en skala fra 0 til 100, der 0 = ingen verdi i det hele tatt, 1 = svært liten verdi og 100 = svært stor verdi merk av hvor stor verdi det har for deg.

Verdsetting, mellom 0 og 100	Vet ikke
0 100	

a) Viktighet/betydning/verdi

- Hva er det første dere tenker på som viktighet/betydning for å ta vare på kulturmiljøer og kulturarv generelt og i Gamlebyen? (runde rundt bordet)
- Er det noen som har spørsmål/ reagerer på «betydning/viktighet/verdi ved å ta vare på kulturmiljøer?»
- Hva går det an å svare på? Hva tenker de på når de svarer på henholdsvis spørsmål om verdi/viktighet/betydning? Er det omtrent det samme?
- Er det noe annet de trenger å vite for å kunne svare? Hva sammenligner de meg når de oppgir «viktighet», verdi?

Q7 hvor viktig er følgende grunner til at kulturmiljøet i Gamlebyen har verdi for deg å ta vare på? På en skala fra 1-10

Hvor viktig er følgende grunner til at det har en verdi for deg å ta vare på kulturmiljøet i Gamlebyen?									
• Ta vare på kulturmiljøet slik at det finnes der • Fordi det gir stolthet for området • Ta vare på kulturmiljøet for barn og barnebarn og fremtidige generasjoner • Fordi jeg selv ofte ferdes/liker å ferdes/være i kulturmiljøet • For at andre kan bruke og oppleve kulturmiljøet									
Svært lite viktig 1	2	3	4	5	6	7	8	9	Svært viktig 10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

- Ta vare på kulturmiljøet slik at det finnes der
 - Ta vare på kulturmiljøet for barn og barnebarn og fremtidige generasjoner
 - Fordi jeg selv ofte ferdes/liker å ferdes/være i kulturmiljøet
-
- *Koble det de sa om tilstand/kvalitet og deres verdivurdering. Hvordan kan vi gjøre det best mulig?*
 - *Hva var viktig for dere da dere oppgav verdien av å ta vare på kulturmiljøet?*
 - *Ramse opp – Åpent spørsmål med runde rundt bordet, deretter vise dem listen i Q8*
 - *Hva avgjør om dere har verdi/er viktig eller ikke?*

Q8 Hvor viktig var følgende forhold for deg da du vurderte hvor stor verdi kulturmiljøet har (på en skala fra 0 til 10, der 0 = ikke viktig i det hele tatt, og 10 = svært stor betydning) (samme som i ikke-bruksundersøkelsen, noen kan kuttes, etter fokusgruppe; sjekk også de punktene som er bruke i ikke-bruksundersøkelsen)

Hvor viktig var følgende forhold for deg da du vurderte hvor stor verdi kulturmiljøet har?

- Kulturmiljøet er nær der jeg bor
- Jeg har vokst opp i eller nær kulturmiljøet
- Kulturmiljøet er godt kjent
- Kulturmiljøet er svært gammelt
- Kulturmiljøet er i god stand
- Kulturmiljøet har høy vernestatus (f.eks. verdensarvsted, eller nasjonal verneverdi)
- Kulturmiljøet er pent å se på
- Kulturmiljøet trenger å bli satt i stand
- Kulturmiljøet har en spennende historie
- Kulturmiljøet er identitetsbyggende
- Kulturmiljøet trekker turister til stedet
- kulturmiljøet gir næringsmuligheter på stedet
- Tilstanden til kulturmiljøet er god
- Kulturmiljøet er godt bevart
- Andre ting? _____

Fremtiden for Gamlebyen/Fredrikstad. Hva er viktig for utviklingen av kommunen? Hva er kulturmiljøets rolle i dette?

Bakgrunn – årsaker til flytting til kommunen (10 min – totalt 130 min)

Noen av dere sa at dere har flyttet til Fredrikstad i løpet av de siste fem årene (hvis noen har det - spør om det i innledende spørsmål).

Q10.A. Hvis ja: hvilke av følgende potensielle grunner gjorde at du flyttet dit?

- Jobb
- Familie/ektefelle
- Er opprinnelig fra Gamlebyen/Fredrikstad og flyttet tilbake
- Annet
- Hadde kulturmiljøet i Gamlebyen betydning for at de/andre flyttet dit?
- Mener dere noen/mange flytter til Gamlebyen og/eller Fredrikstad kommune som følge av at Gamlebyen er kulturmiljø?

Næringsvirksomhet (15 min – totalt 145 min)

Q17A: Er det noen av dere som jobber i virksomheter rettet mot turisme? Helt eller delvis?

Ikke i det hele tatt – liten grad – en viss grad – stor grad

Q17B: Er det noen av dere som jobber i virksomheter direkte knyttet til kulturmiljøet i Gamlebyen? (f.eks. museum, kulturminneforvaltning, arbeid med bygningsbevaring og vedlikehold)

Ikke i det hele tatt – liten grad – en viss grad – stor grad

- Er kulturmiljøet viktig for næringsliv og sysselsetting i hele kommunen/ i Gamlebyen?
- Er det mange av de som bor i Gamlebyen/Fredrikstad som har fått jobb? Eller folk som bor utenfor kommunen/ kommer flyttende?
- Hva slags virksomheter er knyttet til kulturmiljøet og turismen? Interessante jobber/ hvordan ser dere på denne næringsvirksomheten

Avslutning (5 min – totalt 150 min)

- Har referent noen spørsmål helt på tampen?
- Er det noe deltagerne vil si på tampen – noe vi burde snakket om/noen poeng de ikke har fått fram?
- Tusen takk for deltakelse. Vi har lært masse!
- Utdeling av gavekort + underskrift på mottatt beløp

Totalt max 2 t. 30 min, inkl. ca. 10. min pause

Vedlegg 3: Utkast til spørreskjema Tinn (Rjukan)

Introduksjon- kommunen generelt og kulturmiljøets betydning sammenlignet med andre forhold

Denne undersøkelsen dreier seg om lokalmiljøet der du bor. Svarene er viktige for oss. Det er ingen «riktige» eller «feil» svar, men det er viktig for oss at du svarer ærlig. Dine svar vil være anonyme.

Q1 På en skala fra 1-10 hvor bra eller dårlig synes du det er å bo i Tinn kommune?

1 = svært dårlig, 10 = svært bra

Q2 Hvor viktig er følgende forhold for om du synes Tinn er et bra eller dårlig sted å bo for deg?

	Ikke viktig i det hele tatt	Ganske uviktig	Verken uviktig eller viktig	Ganske viktig	Svært viktig	Vet ikke
Tilbud av sportsarrangementer, aktiviteter, konserter, teater eller festivaler						
Den gamle bygningsarven, kulturminnene og kulturmiljøet på Rjukan						
Friluftslivsmulighetene						
Oppvekstmiljø for barn						
Servicetilbud med butikker, serveringssteder og møteplasser						
Måten kommunen løser sine fellesoppgaver						
Jobbmuligheter						
Omgangskrets av familie og/eller venner						

Vi skal videre stille deg noen spørsmål om kulturmiljøet på Rjukan.

Kulturminner er spor etter menneskers liv og levemåte, som for eksempel bygninger, hager, helleristninger eller båter. Et kulturmiljø er et område der kulturminner inngår som del av en større helhet, og kan for eksempel være byområder, seterområder, eller industrimiljøer, som Rjukan.

I denne undersøkelsen vil vi undersøke hva du mener om kulturmiljøet på Rjukan og hvilken påvirkning det har på deg.

Q3 Hvor god eller dårlig mener du tilstanden til bygningene i kulturmiljøet på Rjukan er?

Med «god tilstand» mener vi om kulturminnet eller kulturmiljøet er godt vedlikeholdt i henhold til hvordan det tradisjonelt så ut.

Svært dårlig Ganske dårlig Verken godt Ganske god Svært god Vet ikke
 eller dårlig

Q4 Hvor viktig er det for deg at tilstanden til bygningene i kulturmiljøet på Rjukan er god?

Der 1= ikke viktig i det hele tatt og 10 = svært viktig

Q5 Hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn om Rjukan?

	Helt uenig	Litt uenig	Verken enig eller uenig	Litt enig	Helt enig	Vet ikke
De gamle bygningene i kulturmiljøet gjør Rjukan til et fint sted å bo						
De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør at det kommer turister til Rjukan						
De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør at det kommer <u>for mange</u> turister til Rjukan						
At mye av Rjukan er bevart og vernet er et hinder for utviklingen til stedet						
Det er viktig å bevare det opprinnelige og ekte ved Rjukan						
Kulturminnene og turismen på Rjukan gir grunnlag for jobber som er interessante for meg						
Kulturmiljøet på Rjukan gir Tinn særpreget og gjør meg stolt						
Kulturmiljøet på Rjukan gir trivsel og er et godt sted å bo og være i						
Kulturmiljøet på Rjukan gir muligheter for å lære noe om stedet og dets utvikling						
Kulturmiljøet gir muligheter for verdiskaping og næringsutvikling						

Q6 Hvor stor verdi har det for deg å ta vare på bygningene i kulturmiljøet på Rjukan?

På en skala fra 0 til 100, der 0 = ingen verdi i det hele tatt, og 100 = svært stor verdi, merk av hvor stor verdi det har for deg.

Verdsetting, mellom 0 og 100	Vet ikke
0 100	

Q7 Hvor viktig var følgende forhold for deg da du vurderte hvor stor verdi bygningene i kulturmiljøet på Rjukan har for deg?

0 = ikke viktig i det hele tatt, 10 = svært viktig

- Jeg ønsker å ta vare på kulturmiljøet for barn, barnebarn og fremtidige generasjoner
- Fordi jeg selv ofte ferdes/ liker å ferdes/være i kulturmiljøet
- Bygningene i kulturmiljøet er i god stand
- Bygningene i kulturmiljøet har høy vernestatus (verdensarvsted)
- Andre ting? _____

Q8 Hvis bygningenes tilstand var dårligere enn i dag ville kulturmiljøet på Rjukan hatt en annen verdi for deg?

Nei, samme verdi

Ja, lavere verdi

Ja, høyere verdi

Vet ikke

Filter: hvis ja, høyere verdi

Q8A Hva var de viktigste årsakene til at du oppga at kulturmiljøet på Rjukan ville hatt en høyere verdi for deg dersom tilstanden var dårligere (sett ett eller to kryss).

	Viktig
Når tilstanden er dårligere, er det enda viktigere å ivareta bygningene i kulturmiljøet på Rjukan	☐
Når tilstanden er dårligere, kreves mer innsats for å verne kulturmiljøet	☐
Det gir en ekstra dimensjon til verdien at tilstanden er dårlig	☐
Jeg synes ikke det er viktig hvordan tilstanden på bygningene er for verdien av kulturmiljøet på Rjukan	☐
Andre årsaker, Oppgi hva:	☐

Filter: hvis ja, lavere verdi

Q8B Hvor viktig var følgende grunner til at du oppgav at kulturmiljøet på Rjukan ville hatt en lavere verdi for deg dersom tilstanden var dårligere. Sett ett eller to kryss

	Viktig
Når tilstanden er dårligere, er det lavere kvalitet på det jeg setter pris på ved kulturmiljøet.	
Når tilstanden er dårlig, er bygningene mindre verdt for meg	
Når tilstanden er dårlig, forsvinner verneverdien	
Jeg syne det er viktig hvordan tilstanden på bygningene er for verdien av kulturmiljøet på Rjukan	
Andre årsaker. Oppgi hva:	

Q9 Kjente du til at Rjukan er klassifisert av Riksantikvaren som et såkalt «Kulturmiljø i Norge», før du fikk denne spørreundersøkelsen?

- Ja
- Nei

Bakgrunn – årsaker til flytting til kommunen

Q10 Har du flyttet til Tinn i løpet av de siste fem årene?

- Ja
- Nei

Filter: hvis ja på spørsmål Q10

Q10.A. Hvis ja: hva var hovedårsaken til at du flyttet dit?

- Jobb
- Familie/ektefelle
- Er opprinnelig fra Tinn og flyttet tilbake
- Kulturmiljøet på Rjukan
- Annet; oppgi hva: _____

Bakgrunnsvariabler

Q11 Alder:

Q12 Kjønn:

Q13 Utdannelsesnivå:

Grunnskole- Videregående-Fagbrev- Universitet (< eller lik 4 år, 5 år eller mer)

Q14 Antall personer i din husholdning (inklusive deg selv):

Q15 Antall barn under 18 år i husholdningen

Q16 Boligtype

Q17 Familiesituasjon

Q18 Postnummer:

Q19 Kommunedel (eventuelt i tillegg til postnummer)

Q20 Regner du deg hovedsakelig som:

- I arbeid, Heltidsansatt
- I arbeid, Deltidsansatt
- I arbeid, Selvstendig næringsdrivende
- Student
- Trygdet/Pensjonist
- Annet; oppgi hva: _____

Filter: hvis i arbeid:

Q21A: I hvor stor grad er virksomheten du arbeider i knyttet til turisme:

Ikke i det hele tatt – i liten grad – en ganske stor grad – i svært stor grad – vet ikke

Q21B: I hvor stor grad er virksomheten du arbeider i direkte knyttet til kulturmiljøet på Rjukan? (f.eks. museum, kulturminneforvaltning, arbeid med bygningsbevaring og vedlikehold)

Ikke i det hele tatt – i liten grad – en ganske stor grad – i svært stor grad – vet ikke

Q22 Personlig bruttoinntekt (dvs. før skatten er trukket) i 2017

Q23 Husholdnings bruttoinntekt (dvs. før skatten er trukket) i 2017

Vedlegg 4: Utkast til spørreskjema Fredrikstad (Gamlebyen)

Introduksjon- kommunen generelt og kulturmiljøets betydning sammenlignet med andre forhold

Denne undersøkelsen dreier seg om lokalmiljøet der du bor. Svarene er viktige for oss. Det er ingen «riktige» eller «feil» svar, men det er viktig for oss at du svarer ærlig. Dine svar vil være anonyme.

Q1 På en skala fra 1-10 hvor bra eller dårlig synes du det er å bo i Fredrikstad kommune?

1 = svært dårlig, 10 = svært bra

Q2 Hvor viktig er følgende forhold for om du synes Fredrikstad er et bra eller dårlig sted å bo for deg?

	Ikke viktig i det hele tatt	Ganske uviktig	Verken uviktig eller viktig	Ganske viktig	Svært viktig	Vet ikke
Tilbud av sportsarrangementer, aktiviteter, konserter, teater eller festivaler						
Den gamle bygningsarven, kulturminnene og kulturmiljøet i Gamlebyen						
Friluftslivsmulighetene						
Oppvekstmiljø for barn						
Servicetilbud med butikker, serveringssteder og møteplasser						
Måten kommunen løser sine fellesoppgaver						
Jobbmuligheter						
Omgangskrets av familie og/eller venner						

Vi skal videre stille deg noen spørsmål om kulturmiljøet i Gamlebyen.

Kulturminner er spor etter menneskers liv og levemåte, som for eksempel bygninger, hager, helleristninger eller båter. Et kulturmiljø er et område der kulturminner inngår som del av en større helhet, og kan for eksempel være seterområder, industriområder eller byområder, som Gamlebyen.

I denne undersøkelsen vil vi undersøke hva du mener om kulturmiljøet i Gamlebyen og hvilken påvirkning det har på deg.

Q3 Hvor god eller dårlig mener du tilstanden til bygningene i kulturmiljøet i Gamlebyen er?

Med «god tilstand» mener vi om kulturminnet eller kulturmiljøet er godt vedlikeholdt i henhold til hvordan det tradisjonelt så ut.

Svært dårlig Ganske dårlig Verken god eller dårlig Ganske god Svært god Vet ikke

Q4 Hvor viktig er det for deg at tilstanden til bygningene i kulturmiljøet i Gamlebyen er god?

Der 1= ikke viktig i det hele tatt og 10 = svært viktig

Q5 Hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn om Gamlebyen?

	Helt uenig	Litt uenig	Verken enig eller uenig	Litt enig	Helt enig	Vet ikke
De gamle bygningene i kulturmiljøet gjør Gamlebyen til et fint sted å bo						
De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør at det kommer turister til Gamlebyen						
De gamle bygningene og kulturmiljøet gjør at det kommer <u>for mange</u> turister til Gamlebyen						
At mye av Gamlebyen er bevart og vernet er et hinder for utviklingen til stedet						
Det er viktig å bevare det opprinnelige og ekte ved Gamlebyen						
Kulturminnene og turismen i Gamlebyen gir grunnlag for jobber som er interessante for meg						
Kulturmiljøet i Gamlebyen gir Fredrikstad særpreg og gjør meg stolt						
Kulturmiljøet i Gamlebyen gir trivsel og er et godt sted å bo og være i						
Kulturmiljøet i Gamlebyen gir muligheter for å lære noe om stedet og dets utvikling						
Kulturmiljøet gir muligheter for verdiskaping og næringsutvikling						

Q6 Hvor stor verdi har det for deg å ta vare på bygningene i kulturmiljøet i Gamlebyen?

På en skala fra 0 til 100, der 0 = ingen verdi i det hele tatt, og 100 = svært stor verdi, merk av hvor stor verdi det har for deg.

Verdsetting, mellom 0 og 100	Vet ikke
0 100	

Q7 Hvor viktig var følgende forhold for deg da du vurderte hvor stor verdi bygningene i kulturmiljøet i Gamlebyen har for deg?

0 = ikke viktig i det hele tatt, 10 = svært viktig

- Jeg ønsker å ta vare på kulturmiljøet for barn, barnebarn og fremtidige generasjoner
- Fordi jeg selv ofte ferdes/ liker å ferdes/være i kulturmiljøet
- Bygningene i kulturmiljøet er i god stand
- Bygningene i kulturmiljøet har høy vernestatus (verdensarvsted)
- Andre ting? _____

Q8 Hvis bygningenes tilstand var dårligere enn i dag ville kulturmiljøet i Gamlebyen hatt en annen verdi for deg?

Nei, samme verdi

Ja, lavere verdi

Ja, høyere verdi

Vet ikke

Filter: hvis ja, høyere verdi

Q8A Hva var de viktigste årsakene til at du oppga at kulturmiljøet i Gamlebyen ville hatt en høyere verdi for deg dersom tilstanden var dårligere (sett ett eller to kryss).

	Viktig
Når tilstanden er dårligere, er det enda viktigere å ivareta bygningene i kulturmiljøet i Gamlebyen	☐
Når tilstanden er dårligere, kreves mer innsats for å verne kulturmiljøet	☐
Det gir en ekstra dimensjon til verdien at tilstanden er dårlig	☐
Jeg synes ikke det er viktig hvordan tilstanden på bygningene er for verdien av kulturmiljøet i Gamlebyen	☐
Andre årsaker, Oppgi hva:	☐

Filter: hvis ja, lavere verdi

Q8B Hvor viktig var følgende grunner til at du oppgav at kulturmiljøet i Gamlebyen ville hatt en lavere verdi for deg dersom tilstanden var dårligere. Sett ett eller to kryss

	Viktig
Når tilstanden er dårligere, er det lavere kvalitet på det jeg setter pris på ved kulturmiljøet.	
Når tilstanden er dårlig, er bygningene mindre verdt for meg	
Når tilstanden er dårlig, forsvinner verneverdien	
Jeg syne det er viktig hvordan tilstanden på bygningene er for verdien av kulturmiljøet i Gamlebyen	
Andre årsaker. Oppgi hva:	

Q9 Kjennte du til at Gamlebyen er klassifisert av Riksantikvaren som et såkalt «Kulturmiljø i Norge», før du fikk denne spørreundersøkelsen?

- Ja
- Nei

Bakgrunn – årsaker til flytting til kommunen

Q10 Har du flyttet til Fredrikstad i løpet av de siste fem årene?

- Ja
- Nei

Filter: Hvis ja på spørsmål Q10

Q10.A. Hvis ja: hva var hovedårsaken til at du flyttet dit?

- Jobb
- Familie/ektefelle
- Er opprinnelig fra Fredrikstad og flyttet tilbake
- Kulturmiljøet i Gamlebyen
- Annet; oppgi hva: _____

Bakgrunnsvariabler

Q11 Alder:

Q12 Kjønn:

Q13 Utdannelsesnivå:

Grunnskole- Videregående-Fagbrev- Universitet (< eller lik 4 år, 5 år eller mer)

Q14 Antall personer i din husholdning (inklusive deg selv):

Q15 Antall barn under 18 år i husholdningen

Q16 Boligtype

Q17 Familiesituasjon

Q18 Postnummer:

Q19 Kommunedel (eventuelt i tillegg til postnummer)

Q20 Regner du deg hovedsakelig som:

- I arbeid, Heltidsansatt
- I arbeid, Deltidsansatt
- I arbeid, Selvstendig næringsdrivende
- Student
- Trygdet/Pensjonist
- Annet; oppgi hva: _____

Filter: hvis i arbeid:

Q21A: I hvor stor grad er virksomheten du arbeider i knyttet til turisme:

Ikke i det hele tatt – i liten grad – en ganske stor grad – i svært stor grad – vet ikke

Q21B: I hvor stor grad er virksomheten du arbeider i direkte knyttet til kulturmiljøet i Gamlebyen? (f.eks. museum, kulturminneforvaltning, arbeid med bygningsbevaring og vedlikehold)

Ikke i det hele tatt – i liten grad – en ganske stor grad – i svært stor grad – vet ikke

Q22 Personlig bruttoinntekt (dvs. før skatten er trukket) i 2017

Q23 Husholdnings bruttoinntekt (dvs. før skatten er trukket) i 2017

